نظرمحمد مطمئن ۲۰۱۶/۰۸/۳۰

د تکنوکراتو نظام، زندانونه یا غچ اخیستنې

تر قبل المیلاد مخکې کلونو کې د ټولنې منځ کې هغه څوک چې په جرم متهم و، د هغه څخه د سوال کولو اړتیا نه وه، بلکې هغه انسان چې د جرم تور به پرې وو، هغه ته سختې سزاوې ورکول کیدې، د پخوانې مصر او روم خلکو ګروه داوه چې جرم کول تقدیري مسئله ده، په دې عقیده وو چې مجرم یو بد ذاتی او خبیثه روح یې په وجود کې حلول کړی.
۱۶ قرن څخه تر ۱۹ قرن پورې خبره دومره وه چې د مجرم په اړه سوال پیداکیدی، فکر کیدی، چې د جرم لامل به کوم څه وو، په ۲۰ قرن کې بیا نړیوالو حقوق پوهانو په دې اړه نظریات ورکړل چې ډیر مهم یې: د درنو سزاو څخه مخنیوې، د مجرمینو د اصلاح اړوند جزایي قوانینو کې تعدیل، بندیانو ته مشروط آزادي ورکول، د مجازاتو اجراء د انتقام څخه اصلاحي بڼې ته اړول، د درنو سزاو د علمي کولو څخه ډډه او پرځای یې امنیتي تدابیر زیاتول وو.
پخوا زمانو کې د زورواکو لخوا په ځینو مواردو کې سزاوې په یوه بشپړ قوم هم عملي شوې، او په یوه سیمه هم شوې، دا ډول د محمد ص په وخت کې هم په مکه مکرمه کې د هغه په کورنۍ د ردو کلونو لپاره د مشرکینو له خوا هر ډول راکړه ورکړه تګ راتګ باندې بندیز و، او شعب ابي طالب سیمه کې ګوښې ژوند کولو ته مجبور شوې وو.
په افغانستان باندې د بېلابېلو تاړاکونو په وخت کې عام وژنه او ډلئیزه وژنې شوې، د چنګیزیانو، مغولو، انګریزانو، روسانو او امریکایانو د حملو په وخت کې داسې ډېرې بېلګې لرو.
په ټوله نړۍ کې وضع شوې قوانین اوسمهال جرم فردي ګڼي، یواځې ستونزه د مجرم شخص سره حل کول غواړي، د مجرم فرد له کبله د هغه کورنۍ او یا د ټولنې نورو وګړو ته زیان رسول د قانون خلاف ګڼل کیږي.
اسلامي قوانین په دې برخه کې ډېر زیات وضاحت لري، د مجرم ورور، پلار او یا میرمنې په عوض کې بل څوک د جزا مستحق نشي ګڼل کیدای.
تر ګردو مهمه داده چې د جرم انګیزه او لاملونه په نښه شي، ولې په ټولنه کې خلک جرم کوي، فردي جرمونه او اجتماعي جرمونه دا فرق لري، کله چې خبره اجتماعي جرمونو ته ورسیدله بیا حکومتونه او اولوالامر مکلف دي چې په اړه یې غور او څیړنه وکړي.
که لږ نور هم موږ په ساده اصطلاح د خپل هیواد په کچه موضوعات وڅیړو، نو یو لوري چې ځان د قانون پلي کوونکي ګڼي او حکومت دی، بل لورته د دوی مقابل کې د ولس لوی اکثریت د عدل او حقونو غوښتنه کوي، حکومت همدې خلکو ته مجرمین، یاغیان او باغیان وایي او همدا خلک بیا وایي چې ملامت حکومت دي چې د دوی حقونه یې سلب کړي دي، دلته بیا موږ په دې برخه کې باید له احتیاط څخه کار واخلو، تر څو حقیقت ومومو او پوه شو چې کوم لوری مجرم کوم لوری پر حق دی، ځکه ټولنه له وګړو څخه جوړه ده، او د اجتماع اکثریت مطلق په جرمونو باندې توافق نه شي کولای.
د حکومتونو او چارواکو په خلاف د خلکو د پاڅون لاملونه تر ډېره عقیدوي، نظریاتي، اقتصادي او کلتوري ارزښتونه، دا ډول غیر عادلانه نظامونه کیدای شي.

د روسانو او د هغوی د پلویانو سره د جهاد پر مهال د بندیانو زجر او تبادله:

روس پلوه د خلقیانو او پرچمیانو حکومتونو په زندانو کې د مسلمانو افغانانو سره له حده زیات ظلمونه وکړل، د هغوی د شکنجو اړوند ډیر څه لیکل شوي، د نوکانو ایستل، برقي شارتونه، په ژوندون تر خاورو لاندې کول او نور تعذیبونه.
ولې له یادو ظلمونو سره سره د بندیانو تبادله په ځینو مواردو کې د کورنیو افغانانو ترمنځ او ځینې وختونه بندي مجاهدین له روسانو سره تبادله شوي دي.
هیڅکله د بندیانو تبادله په ټپه نه وه دریدلې، که په مرکزي کچه کله داسې قوانین رامنځته کیدل چې د بندیانو تبادله خنډنی او ځنډنی شي، مګر په سیمئیزه کچه دغه ډول کړنو جریان درلود.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

د تره کي، حفیظ الله امین او ببرک کارمل په وختونو کي د بندیانو د کورنیو د پاخه عمر خپلوانو له بندیانو څخه لیدنې کولې، او د بندیانو احوال ورکول کیدی، حفیظ الله امین، تره کی او ببرک کارمل چې ډیری مسلمان افغانان یې تر تیغ تیر کړل، کله هم داسي نه دي شوي چې بندیانو ته د ټول عمر لپاره د خپلوانو په ورتګ بندیز لګیدلی وي.
او د ډاکټر نجیب الله د حکومت پرمهال د بندیانو سره فوق العاده په رویه کي اصلاحات او ښه والي راغی، په هغه وخت کي بندیان له سختو شکنجو څخه تر ډیره مصؤن وو، دا بیا بیله خبره ده چي کله ډاکټر نجیب الله د خاد (استخباراتو) مشر و، چي په هغه وخت کي یې ډیر افغانان شهیدان کړي.

د مجاهدینو د خپلمنځي جګړو په وخت کي د بندیانو تبادله

اوه ګوني ګوندونو په بېلابېلو وختونو کي د یو او بل ګوند اړوند مجاهدين د جګړې او یا تاوتریخوالي پرمهال نیول او بندیانول یې، دغه پیښې په شمال کي د جمعیت اسلامي (شورای نظار) او حزب اسلامي، په جنوب کي د حرکت انقلاب اسلامي او حزب اسلامي د مجاهدینو ترمنځ ډیر ځله لیدل شوي دي.
ډیری کمي داسي بیلګي شته چي بندیان دي په عمدي ډول سره وژل شوي وي، هڅه کیده چي د بندیانو تبادله د مخالفو جبهاتو د مجاهدینو ترمنځ صورت ونیسي، په هلمند ولایت کي یو ځل د ملامحمد نسیم وورو ملامحمد رسول اخوند د حزب اسلامي ډیری مجاهدین او قومندانان ژوندي ونیول، چي زموږ د کلي یو د تیتي کچي قومندان هم په بندیانو کي ورسره و، مګر د مذاکراتو او خبرو په جریان کي هغوی خوشي شول.
د حزب اسلامي او جمعیت اسلامي ډلو د بندیانو تبادله په سمیئیزه کچه هم کیدله، او تر ډیره له بندیانو سره له ناوړه سلوک څخه ډډه کیدله.

د طالبانو او مسعود ترمنځ د بندیانو تبادله

د طالبانو لخوا د ګوندونو له پخوانیو مجاهدینو (وسلوالو) سره د جګړو پرمهال تر ډیره کوشش کیدی چي بندیان ونه وژل شي، ممکن ځیني استثنایي موارد به وي، لکه د تورن اسماعیل خان سره د طالبانو هغه جګړه چي لومړی ځل طالبانو شکست وخوړي، درنه مرګ ژوبله یې ولیدله، او د دوی کسان د تورن اسماعیل خان د وسلوالو لخوا ډیر زیات ووژل شول، حتی په دښتو کي پاتي شوي زخمیان هم. دا ډول کله چي دویم ځل بیا طالبانو د تورن اسماعیل خان پر وسلوالو برید وکړ، اوهغوی شکست وخوړی، ورته پیښي د طالبانو له خوا د ځینو راپورونو پر اساس شوي دي.
کله چي طالبانو کابل ونیوی، او جګړه شمال ولایتونو ته وغزیده، د شمالي ټلوالي مشرتوب د احمدشاه مسعود په غاړه وو، د بندیانو تبادله وخت په وخت کیدله، په ځو میاشتو کي د بندیانو تبادلي صورت موندی، اسیران یوې او بلي خوا نه وژل.
د بندیانو د تداوۍ او په ځینو مواردو کي د غذاء برابرولو لپاره دواړو خواوو خپل کمیسونونه د مقابل طرف په سیمو کي درلودل، د طالبانو د بندیانو د کمیسون غړو پنجشیر ته تګ راتګ کاوو، او د خپلو بندیانو له احوال څخه یې ځان خبراوو، دا ډول د احمدشاه مسعود کسانو د طالبانو تر کنټرول لاندي سیمو کي د خپلو بندیانو څخه لیدني کولي، د تبادلي لستونه هم له زندانو څخه تر لیدو وروسته د دواړو لورو په موافقه صورت موندی.
زما په آند دا یو ښه کار وو، په جګړه کي د نیول شوو بندیانو ژوند مصؤن وو، ولي په ځینو خاصو مواردو کي داسي راپورونه هم ورکول شوي چي د مخاصمو لورو لخوا د جګړې په ډګر کي زخمیان وژل شوي، چي دا ډیر کم پیښ شوي.
په مزار، جوزجان او سرپل کي چي د جنرال مالک او دوستم د کسانو لخوا په شمال کي بند پاتي تر لسو زرو زیات طالبان ووژل شول، پخوانیو کمونستانو دا کار وکړ، چي د اهل تشیع ځیني ډلي هم ورسره ملګرې وي، بیا دویم ځل چي طالبانو مزار ښار او یاد ښارونه ونیول، ویل کیږي چي دوی هم دریغ ونه کړ، ولي شمیر به یې کله هم د مالک او دوستم لخوا د وژل شوو طالبانو حد ته ونه رسیږي .

د کرزي د حکومت او طالبانو ترمنځ د بندیانو تبادله

د کرزي د حکومت په لومړیو کلونو کي دوه ډوله بندیان وو، په اصل کي د طالب په نوم د بندیانو دوسیي ګرده د امریکایي محققینو او جاسوسانو لخوا څیړل کیدی، مطلوب بندیان یې د کندهار هوایي ډګر او بګرام زندانو کي ساتل او ځیني ډیر مطلوب یې ګوانتانامو زندان ته انتقالول، د تیتي کچي متهم بندیان یې افغان حکومت ته سپارل.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزي بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

د کرزي دحکومت په لومړيو وختونو کي سخته وه چي د هغو بنديانو له حاله چي د امريکايانو په خپلو زندانو (بګرام، کندهار هوايي ډګر او ګوانتانامو)کي وو، د هغوی له حال احواله دي د هغوی د کورنۍ غړي خبر شي. کلونه کلونه وروسته بيا لږ سهولتونه راغلل، د بنديانو د کورنيو غړو ته د سور صليب د استازو په توسط يواځي پر ټليفون او يا سکايپ د خپلو بنديانو سره د خبرو کولو سهولت مهيا کيدی، او بيا په وروسته وخت کي بګرام ته له ډيرو هلوځلو او کوششو څخه وروسته د کورني غړي ۳ او يا ۵ دقيقي له خپل بندی سره د پنجرو ترشا ليدلای شوای.
د کرزي د حکومت پرمهال د بنديانو تبادله شوې، تر ټولو مهمه تبادله د ايټالوي ډانيلي (۲۰۰۷، اپريل مياشت) په بدل کي د ملا دادالله منصور په شمول د ۴ نورو مهمو طالبانو له زندان څخه خوشي کول و. ولي اجمل نقشبندي افغان خبريال د لوبي قرباني او سر يي له تني څخه پري شو.
يوځل خبرونه خپاره شول چي ځيني عرب بنديان له بګرام زندان څخه تښتيدلي او په تيښته بريالي شوي هم دي، ولي ويل کيږي چي په پټه تبادله او تفاهم شوی وو.
کله چي کرزي دويم ځل په ۲۰۰۹ ز.کال کي تر جنجالي ټاکنو وروسته ولسمشر اعلان شو، د بنديانو لپاره پر دي خبره روانه وه چي د بنديانو څخه د ليدني کتني سهولتونه برابر شي، د ملګرو ملتونو استازو هم پکي ليوالتيا درلودله، نږدي وه چي هوکړه وشي چي طالبان به په کابل کي د بنديانو د ليدني او د هغوی له احوال څخه د خبر اخيستلو غير رسمي کميسون ولري، دا ډول به له طالبانو سره د دولتي بنديانو پوښتنه وخت په وخت دولتي مامورين کوي، او په ځينو مواردو کي به د تبادلي خبرې هم ممکن وي، ويل کيږي چي د تفاهم او هوکړي په وروستيو شيبو کي کرزي نټه وکړه او موافقه ونه شوه.
د بنديانو د خلاصون اړوند يو بل لوی پرمختګ د کرزي د حکومت پر مهال دا وشو چي په زرګونو د طالب په نوم متهم افغانان چي ډيری د جنوب، جنوب ختيځ او ختيځو ولايتونو څخه وو، د سولي شورا د ضمانت ليک په جوړولو سره خوشي شول.
امريکايانو هم له طالبانو سره مخامخ معامله وکړه، د امريکايي پوځي بندي بوبريګيدال په تبادله کي يي له ګوانتانامو څخه د طالبانو پنځه مهم مشران (ملاخيرالله خيرخواه، ملا محمد فاضل اخوند، ملااحمدالله وثيق، ملا نورالله نوري او حاجي محمدنبي عمري) خوشي کړل.
په وروستيو وختونو کي کرزي ويل چي بګرام د طالب جوړولو فابريکه ده، کله چي دلته بي ګناه کسان راوړل کيږي، زجر او شکنجه ويني، د هغه د کورنۍ غړي د غچ اخيستني په لټه کي کيږي، او تر خوشي کيدو وروسته خپله هم ډير سخت دريځه جنګيالی جوړيږي، تر ډيره د کرزي همدا خبره پرځای وه، ځکه د زندان د مسؤلينو د ناوړه چلند له کبله ډير وخت بنديانو د غچ اخيستلو هوډ به کړی وي.
داهم مهمه ده چي ځيرنه وشي، هغه بنديان چي د طالبانو له بند څخه خوشي شوې، هغوی ولي بيرته د دولت جنګي ليکو ته نه ځي، او که تللي وي، يوه پرتله په کار ده، چي څومره سلنه خوشي شوې طالبانو او يا دولتي کسانو بيرته جګړو ته مخه کړي، او عامل يي څه دی.
د کرزي په وروستيو وختونو کي د هيواد په جنوبي ولايتونو کي چي امنيتي حالت ډير خراب شول، هلته د بنديانو سره ناوړه چلند پيل شو، د ملګرو ملتونو د بشر د حقونو کميسونو پري راپورونه ورکړل، تر دي حده چي کله به هم وسلوال طالبان د جګړي په ډګر کي زخمي پاتي وو، او يا به په کوم چا له جګړي وروسته د طالب شک کيدی، هغه به همغه سيمه کي پرته له محکمي وژل کيدی.
په جګړه کي نيول شوي کسانو سره د شکنجو، زجر او مرګ سزا هغه وخت زياته شوه چي اربکيان د ډيوډ پيټريوس د پلان سره سم په هيواد کي په وسلو او مهماتو تجهيز شول، بې حده زيات ظلمونه وشول او لاهم دا لړۍ روانه ده.
يوځل د کرزي د واکمنی پرمهال اويا کسه متهم طالبان په پټه د پلچرخي زندان کي اعدام شوو، بيا يي مړي د هغوی خپلوانو ته وسپارل شول.
ورته عکس العمل طالبانو وښود، د دولت ډيری نيول شوي کسان يي په بېلابېلو سيمو کي اعدام کړل. په لومړيو وختونو کي طالبانو چي کوم دولتي کسان نيول، ځيني يي وژل، د بنديانو تبادله يي پري کوله او يا خو په ځينو مواردو کي يي د خلاصون لپاره د هغه له کورنۍ څخه پيسي غوښتي، طالبانو دليل وړاندي کاوو چي ځانګړی زندان نه لري، تر ډيره وخته بنديان نشي ساتلای.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزي بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليرلو مخکي په خير و لولئ

د افغان تکنوکراتانو زندانونه او مجازات

کله چې د ۲۰۱۴ ز. کال ولسمشریزو ټاکنو کمپاین وو، ډیرو افغان روشنفکرانو به ویل چې تکنوکراتان که واک ته ورسیږي، نو د فساد، اختلاس او بې عدالتیو سره به مبارزه د دوی لومړني اهداف وي، دا ډول سوله او امنیت به له هرڅه ورته مقدم وي.
ډاکټر اشرف غني چې د تکنو کراتانو ملاتړ یې دځان سره درلود، هغوی چې ځانو ته یې روشنفکران ویل، ورسره ملګري شول، د پخوانیو کمونسټانو ځینې مهمې ډلې هم ورسره ملاتړې شوې، د ډاکټر عبدالله سره یې سخته مقابله مخکې درلودله، دا چې په لومړي ځل عبدالله د ګټونکي دعوه لري، په مناسب وخت کې به یاونه ورڅخه وکړو، ولي دویم ځل ټاکنې د اشرف غني په ګټه تمامې شوې، او له عبدالله سره یې ګډ حکومت جوړ کړ.
ډاکټر صاحب اشرف غني په ډیرو لومړیو ورځو کې د پلچرخې له زندان څخه لیدنه وکړه، طالبان یې هلته وترټل، او د مرګ د سزا ورکولو ګواښ یې ورته وکړ، له دې هاخوا د بګرام زندان چې د کرزي په وروستیو ورځو کې یې اداره افغان چارواکو ته سپارل شوې وه، تر ډیره دغه زندان له بندیانو خالي شوی وو، یواځې د بګرام تور زندان لاهم پاتې وو، غني بیاځل د بګرام زندان اداره ویل کیږي امریکایانو ته په واک کې ورکړه، او له پلچرخې څخه وخت په وخت زندانیان بیرته بګرام زندان ته انتقال او لا هم دغه لړۍ دوام لري، د غني حکومت کې له بندیانو سره د ناوړه چلند په اړه ویل کیږي چې په نظام کې د پخوانیو کمونسټانو د زیات واک له امله دی.
غني نور هم مخکې ولاړ د ملي شورا غړو ته یې په وینا کې وویل چې دی به هغه قاضیان ډیر په وطن او هیواد مین وګڼي چې طالب بندیانو ته د اعدام سزا ورکړي.
غني د روان کال د مئ میاشت کې د ۶ تنو بندیانو د اعدام حکم لاسلیک کړ، هغوی اعدام شول، ویل کیږي چې د شمال ټلوالي (د احمدشاه مسعود لارویانو) لخوا فشار وو چې دوه نور کسان انس حقاني او حافظ عبدالرشید هم باید اعدام شي.
طالبانو هم عکس العمل وښود، ځینې دولتي کسان یې اعدام کړل، ولي په وروستو کلونو کې لیدل شوې چې او په ځانګړې ډول د تکنوکراتو او پخوانیو مجاهدینو د ګډ حکومت پرمهال چې جوپې جوپې دولتي تسلیم شوې د ملي اردو او پولیسو کسان د طالبانو لخوا ازاد کړل شوې. او بده پېښه د اګست میاشتې پر ۲۵مه د هلمند ولایت د نادعلي ولسوالي کې رامنځته شوه، د طالبانو پرمحلي زندان د امریکا بې پیلوټه الوتکې بمبارد وکړ چې په نتیجه کې یې ۱۷ د ملي اردو عسکر، ۶ پولیس ووژل شول، او درې نور زخمیان شول.
د غزني ولایت په مقر ولسوالي کې داسي پېښه هم لیدل شوې چې له بندي کس څخه لومړی دواړه لاسونه پرې شوې، بیا ورڅخه پښې پرې شوې، وروسته ورڅخه سترګې ایستل شوي او بیا وژل شوی.
په دې برخه کې دولت هیڅ ډول ځان مسؤل نه دي ګڼلی، بلکې اربکیانو ته پوره واک ورکول شوی، او اربکیان هغه څوک دي چې قانوني د پوښتنې او ګرویږنې کومه مرجع هم نشته چې هغوی له ناوړه کړنو څخه وګرځوي. پدې معنی چې موږ بیرته ۱۶ قرن ته د بندیانو د حقونو په برخه کې ګرځیدونکي یو.

پای

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ